

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput X. Aliæ insignes Conuersiones, vna ad fidem, ceteræ ad frugem,
exemplis factæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

multa, & omnis aetas, & graues viduae, & virgines anus; & in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fecunda mater filiorum, gaudiorum, de marito te, Domine. Et irridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret: Tu non poteris, quod isti, & ista? An verò isti & ista in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo?

XIII,

His talibus & dictis, & exemplis tenacissimus ille Augustini animus, tandem à delicijs suis est reglutinatus, quiq; antè rubo arefacto præfractior erat, factus est, post isthæc exempla, cerâ flexibilior, ac mitior agno. Nec in illo solo iste exemplorum fructus stetit, sed exemplo Augustini, sicut & exemplo S. Ignatij, immò & S. Antonij, Basilij, Hieronymi, Benedicti, Romualdi, Brunonis, Bernardi, Dominici, Francisci, aliorumq; Religiosi Statûs Institutorum, multa hominum millia commota sunt, vt opes, honores, voluptates contemnerent; patrem, cognatos, domos, patriamq; relinquerent, & solitudines, vitæ asperitatem legesq; seuerissimas sequerentur. Incredibilia pænè sunt, quæ de S. Bernardo, itemque de Iordano leguntur. Nul- lus vmquam Orpheus saxa ita traxit, vt hi saxea corda. Quod narrabant, efficiebant: vt iam quacumque irent, parentes solliciti liberos, vxores maritos, passim absconderent, metu amittendi, si imitarentur. Quamquam complures ex istis, non lecta tantùm, aut audita, vel meditatione expensa, sed etiam visa oculis exempla sunt secuti: quæ naturâ suâ idcirco habent vim maiorem trahendi, quia, teste Seneca, *homines plus oculis credunt, quàm auribus*: alioqui

Sur. in vita
S. Bernard. &
Iordani.
Item in vitis
Fratrum Præ-
dicator. p. 4.
cap. 10. & 11.

Seneca. ep. 6.
Horat. de ar-
te Poët.

*Segnius irritant animos inuissa per aures,
Quàm qua sunt oculis subiecta fidelibus.*

CAPVT X.

Alia insignes conuersiones, vna ad fidem, cetera ad frugem, exemplis factæ.

I.

D huius rei vim ostendendam, libet adhuc aliquot exempla subtexere, quorum duo priora sunt ex historia Societatis nostræ hausta, & à Nicolao Orlandino in hunc ferè modum perscripta. Ignatio Societatis capite constitu-

to,

eo, adolescens è transalpinis locis Romam veneret egregijs à natura muneri- bus, ac donis instructus, sed eo usque Lutherana pestis contagi- ne corruptus, ut suo non contentus exitio, alios etiam quàm plurimos in eandem fraudem conaretur impellere; sed dum spargendis longè la- teq; venenis, pervertendisq; sanis mentibus totus intendit, ad sacros Magistratus re delatà in custodiam abripitur. Magistratus cum & ip- si per se frustra, & per idoneos Theologiae Magistros, ut perversa men- tis adolescentem ad sanitatem reducerent laborassent; ad extremum, ne quid intentatum relinquerent, atatis florem, & spectatam indolem mi- serati, sanandum Ignatio tradunt, domiq; nostra custodiendum. Blau- de illum cum suis accepit Ignatius, & placidis manibus tempestivas ad- monebat identidem curationes. Tantumq; seu prudentis curatio Me- dici, seu Patrum consuetudo valuit, ut eorum moribus curiosius inspe- ctandis callidus adolescens sensim, & ipse commutatus animo sit: Et qui furere in Medicos paulò antè consueverat, medicinaeque respuere, Patrum deinde manus & scalpella non fugerit, pestem vomuerit, vi- rus eiecerit, & voluntaria quadam detestatione animi pravis dogma- tibus cinratis, Ecclesiam sibi reconciliavit. Is deinde rogatus, cur, qui tam obfirmato fuisset animo, ut de suscepta mente depelli nullo terrore periculone posset, Patrum tamen sermone se flecti, ac deliniri sit passus? Respondit, ita secum disputasse, fieri baudquaquam posse, ut à tam in- tegra, innocentiq; vita, tam sanctis, commodisq; moribus, tanta animo- rum coniunctione & pace, quantam inter eos aspexisset, vera ac germa- na fides abesset. Nihil hæresi hæret pertinaciùs, & tamen, exem- plorum virtute, est etiam in pertinacissimo absterfa. Nullæ tene- bræ Lutheranismi ac infidelitate sunt spissiores, & tamen à pio- rum virorum exemplis, velut à montibus æternis sunt illuminata.

Quæ autem exempla erant, quæ viderat iste adolescens? Præ- misit ea particulatim auctor his verbis. Erant tum domi, præter sex Professos, duodecim ferè alij, qui se nuper cum Societate coniunxe- rant: & suum quisq; munus curabat alacriter. Flagrabant apud eos studia prisca pietatis, paupertatis, & crucis Christi. Summa erat in- obtemperando voluntas, ingens alacritas in obsequijs, mirus in consuetis candor animi, simplices mores, compositi ad modestiam vultus, probita- tis indices, & cultus interioris: Spectaculum superis, hominibusq; ju- cundum. Nulla, nisi virtutis, amulatio, nulla obrectatio invidia, nulla

Nicol. Oro
land. in hist.
Soc. Iessv p. 14
lib. 3, n. 13.

II.
Ibid. n. 12.

vox querelarum. Mutuis officijs certabant omnes, honore inuicem praeuenientes. Sola erat de humilitate contentio, pacis genitrix, & concordia. Qui, cum essent ex tanta morum, nationum, atatum varietate permixti, inter se tamen, velut unum corpus, & unus spiritus concordissime vivebant, ut non tam hominum in terris degentium, quam Angelorum cœtus in humanis corporibus viderentur. Nulla virtutis disciplina praestantior, illorum vel consuetudine, vel exemplo, aptis etiam ad permutandos perditos, & profligatos mores.

III.

Hæc adolescentem illum, à perfidia ad religionem, exempla quotidiano vsu conspecta perduxerunt: digna quæ me etiam, meique similes, à tepidiore vita, ad ardorem illum virtutis excitent imitandum, ut & nostra lux sic luceat coram hominibus. Tum enim & illuminati esse dicemur à montibus aeternis; primorum nostrorum parentum, inquam, exemplis; & ipsi inter montes aeternos annumerabimur, per quos Deus mirabiliter mundum, est illuminaturus. Quod genus per exempla vitæ illuminandi quanti fecerit, quantumque in suis religiosis exegerit S. Dominicus, apud Surium copiosè memoratur, & experti sunt innumera- biles heterodoxi vitæ fama percussi dum doctrinæ resisterunt. Efficaciùs enim Deus homines illuminat per mores, quàm per artes. Verba alliciunt, facta trahunt: sermones inuitant, actiones inflammant, dum sine fumo sincerius illuminant; qui faciliùs linguâ, quàm vitâ vendi potest. Itaque & Deus voluit mundum per montes aeternos lucentes, non fumigantes illuminari.

Surius lib. 1.
vitæ S. Domini-
ci, cap. 8.

IV.

Nic. Orland.
in hist. Soc.
part. 1. lib. 11.
num. 776

Quemadmodum illuminauit per Nobregam nostrum; de quo Orlandinus recenset, eum in vrbe Baya tum ad Brasilios Christo lucrandos, tum ad Christianos in officio continendos multùm laborauisse. Ad hosce curandos, ait Orlandinus, illà inter ceteras Nobrega est vsus industriâ. Quorum notabilia extabant vitia, inter socios distribuit, ut hi, è numero sibi decreto, singulos singulis diebus adors, ex Apostolico praecepto, opportunè, importunè ad mutandos mores urgerent. Qua sedulitate cum aly, tum omnium propè miraculo quidam in Lusitania, & in Brasilia, quò deportatus in exiliuù fuerat, improbitate nobilis, conuersus est ad insignem virtutem. Hic frustra diu fatigatus, dum quodam die serius aliquanto, quàm consue-
sus, regreditur, reperit domi sese opperientem socium illum, cui assi-
gnatus

gnatus erat curandus, & exorsum recta monere, non modo non audiit, sed ut abigeret, contemptim, atque cum stomacho, Melius, inquit, vas illud purgares (sordidum vas designabat) & aquam, cuius nihil est domi, afferres. Iste bonus Dei famulus: Et ista, inquit, libenter: dictoq; citius, vas purgat; tum urna sumpta festinat ad fontem. Ecce autem onustus aqua dum redit, vix pedem intra limen intulerat, cum hominem inuenit, quasi fontem effectum. Durum illud cor, ad tanta exemplum modestia, celestis illapsu gratia, ut olim petra Aaronica ictu virga, concussum liquebatur in uberem flum. Tantaq; fuit voluntatis, ac morum mutatio, ut inter socios deinde optarit degere: totamq; operam suam, ac vitam Brasiliorum puerorum ministerio dedicarit.

Videtis, quam mirabiliter Deus a montibus aternis illuminet? Hoc valent exempla, aut ut demus, aut ut accipiamus: Si illi non fumus, qui montibus æquemur, habemus tamen montes. Si nondum possumus mirabiliter exemplis nostris alios illuminare, saltem ab aliorum exemplis nos finamus illuminari. Lumina hæc nobis omnibus sunt accensa, ut accendant, & per accensos rursus lumen hoc, velut traduce, propagent. O quam saepe nostris alloquijs, nostra conuersatione, nostro sermone, nostra patientia, nostra modestia, nostra pietate, & pia alicuius historiae narratione homines mirabiliter illuminarentur, & vel ab hæresi, vel ab alijs peccatis abstraherentur; si lucerna nostra ardens esset & lucens! Quod cum non sit, metuendum est, ne motum sit candelabrum nostrum, & lucerna extincta non jam lucem spargat, sed fœtorem; quemadmodum & de eo benè ominamur, cuius eloquium ignitum vehementer admirabile parit vitæ morumque in melius mutationes.

Quid enim de illo speres, qui de domo in domum circuit, & fumante, per spurcificos sermones, libidine, ubique fœtorem, velut cacodæmon aliquis, post se relinquit? quam longè hic à Potitiano abscedit; cuius exemplo, per exempla, multos fortasse posset Ecclesiæ parere Augustinos. Neque per suspensionem ista dico. Adeantur conuiuia, audiantur colloquia, in trutinam conijciantur negotia, non jam Potitianorum, sed Politicorum; quam multi ex his eunt in Emmaus? quam multi conuiciosè, malignè, desperatè, loquuntur? quam multis dici posset: *Qui sunt* Luc. 24. 17.

E

bi ser-

1. Cor. 13. 1. *hi sermones vestri? non est hoc lingua loqui Angelorum. Sæpe quot verba, tot peccata mortalia; sæpe in ipsis trichinijs fiunt, quæ in cubiculis essent erubescenda. Hæc exempla non illuminant, sed excæcant. Et tamen omnis Christiani officium est, illuminare.*

Matth. 5. 16. *Omnibus enim dictum est; Sic luceat lux vestra. Non dictum est: Sic luceat petulantia vestra; de qua vobismetipsis placetis, & non rarò etiam gloriâmini; quasi aulicum esset, esse obscœnum. Et quia placere contraria non possunt, dedecus esse existimatis, de Christo, deque moribus Sanctorum facere mentionem. Quàm longè à Potitiano absceditis? Exemplis bonis emendare sympotas vestros possētis, maualtis inquinare.*

VII.

Nam quid non potest exemplum, si vsque ad totius vitæ statum commutandum progreditur, atque è tenacissimorum vitiorum vinculis extrahit? Quid hæresi pertinacius? ex illa bonæ vitæ exemplum Romæ Transalpinum adolescentem eripuit. Quid mortales fortiùs stringit, quàm compedes cupidinis? Vidimus tamen & has fractas. Vnum restat vitium, quod quia homines excæcat, & Pluto suo pares facit, difficillimæ est correctionis; amor, inquam, non jam feminarum, sed pecuniarum. At huic quoque, per exemplum, fit medicina. Sicut enim pueri, aut simplices, qui cancos numquam comederunt, quia modum comedendi nesciunt, testas eorum imperitè sugunt, ora aculeata non sine læsione lambunt, aut denique thoracatam bestiam cum ipsis intestinis, vsque ad cachinnos spectantium, degulant; idque tam diu faciunt, donec alium vident eius cibi vescendi peritiorum. Quem vbi animaduertunt testas resolvere, interiora euiscerare, & quod inutile est, abijcere; abiciunt & illi. Ita avari, ac diuitiarum nimij amatores, quamdiu nesciunt, quid sint opes, nummum exosculantur, argentum adorant, aurum pro Numine suo habent. Hoc vt potiantur, terras circumeunt, maria traiciunt, Indos petunt: denique non ita Ægyptij suum Osirim, aut Ceres suam Proserpinam quæsuerunt. Nec facile vllus orator tam erit disertus, vt eloquentiâ suâ ab eorum vnguibus æs reglutinet, quod rapuerunt. Deus tamen, exemplo vnico pecunias contemnentis, Cratetes facit, docetque nummos abijcere, dum spectant abijcientes.

Eius

Eius rei elegantissimum exemplum, quia bis recenset diuersis in locis S. Augustinus, non pigebit hinc quoque apponere, tametsi alio quoque non incommodo loco, verbis ipsius S. Patris sum commemoratus. Is ergo S. Hipponensis Episcopus partim utilitate, partim suauitate exempli allectus, vehementer cupiens eam rem suis auditoribus inculcatam; non tamquam cramben- bis coctam, sed velut ex illis rebus vnã, quæ bis repetitæ solent placere, alterâ vice commemorauit facinus hominis nequaquam splendidi, sed planè splendidum; & tanto pluris æstimandum, quanto maiore fuit in egestate, quæ illum & excusatura fuisset magis, si secus fecisset; & impellere speciosius potuisset, vt secus faceret. Contigisse autem hoc testatur D. Augustinus Mediolani, eo tempore, quo inibi S. Ambrosius lituo conspicuus populum regebat; quo ipso tempore Augustinus scribit, se quoque Mediolani fuisse, quamquam Episcopum nondum fuisse. Ac ne quis de inopia viri illius, cuius exemplum ipsa paupertate sit ditius, ambigat, affirmat S. Augustinus, ad eò fuisse egenum, vt *Profekasticus esset Grammatici*, nempe pauperis magistrilli pauperior vtique vicarius: nec iam vicarius litterator, sed puerorum negligentium, aut insolentium castigator, aut, vt vocant, *Corrector*, cuius officium non erat è cathedra docere, sed ad velum, & quasi ad fornacem expectare, vt cæderet damnatos. Ait enim S. Augustinus: *Sed melior fuit ille, qui ad velum stabat, quam ille, qui in cathedra sedebat.*

VIII.
In ouis Pa-
schalibus
camb, 6.

S. Augustini
hom 9 ex 50,
& serm. 21 de
verbis Apost.

Hunc vilissimæ, & abiectissimæ conditionis hominem, opibus destitutum, sed Christiana perfectione verè opulentum, ait S. Augustinus, aliquando reperisse sacculum ducentis solidis granaem, siue eum, in tanta rerum indigentia, bonæ fortunæ fauor iuuare, siue mali insidiatoris Stygia ars tentare, siue, quod verosimillimum est, Deus probare, & Mundo offendere voluit. Quia enim, vt in prouerbio est, mendicorum loeuli semper inanes, semper sitiunt; tantoque sunt manus eorum ad argentum bibendum promptiores. Igitur & iste eò mirabilior, quò in paupertate abstinentior. Indigebat nummis, nummos inuenit. Et, quod fortunatius est, inuenit non quæsitos. Nec inuenit eos in cista, aut in domo, vt scire posset, non esse perditos, aut dominum eos

IX.

certum habere. Fortè in publica platea iacebat marsupium, quod suspicari potuit, alicui peregrino excidisse, qui jam nescio, quantum viæ progressus, nequaquam esset indagabilis. Et esto, etiam si indagatu facilis foret, quid si malè parta, malè dilapsa, iam meliorem nacta essent possessorem? Fortasse, diuino Numine providente, illi exciderunt nummi, ut ego in eos inciderem? Ideò diuiti superest, quia pauperi deest. Sæpe quod Croeso modicum est, sufficit Iro ad magnas necessitates. Denique cur ego laborem, hunc sumam, & tempus perdam, ut perdam nummos, dum quaero amissorem? Quærat ille, quod perdidit, qui amisit, si vult amissa reperire. Certè tacitus morabor: si est, qui inquirat, reddam; si nemo inquisiturus est, potero utique, saluâ iustitiâ, retinere pecuniam, quam Dominus ipse habet pro derelicta. Hæc atque alia talia potuerunt pauperulo illi in mentem venire, quando sacculus tam benè nummatus venit in manum. Et fortè inciderunt illi talia. Profectò avaritiæ suafor non amiserit illi talia fuggerere.

X.

Sed nihil ille horum vel cogitare, dicere, vel dubitare instituit, ut faceret, aut consentiret. Mens recti amans, iustitiam longè existimat, quàm pecunias, pretiosorem. Quare diuinæ legis memor, programma scripsit, in quo locum expressit & hominem nominavit, apud quem, qui solidos perdidisset, reperire posset. Hoc pittacium conceptissimis verbis exaratum, in publica columna affixit, proposuitque; etsi non maiore perturbatione, tamen maiore cura pecuniæ Dominum, quàm Dominus pecuniam indagans. Interea tamen Euclio ille, quasi seipsum perdidisset, laceratis crinibus, pectus plangens, omniaque lamentis complens, ingenti sollicitudine circumquaque vagabatur, dumque obuios quosque interrogat, num quid inuenerint? num quem viderint, quem inuenisse suspicentur? Dum iam desperat, & suo alios pede metiens, iudicat non facilè fore, qui se inuenisse fateatur; ecce tibi, modicam chartam conspicit in columna pendentem, & in modica charta, quantum legit Oceanum gaudiorum! Quid enim lætius avaro pecunias repiente? Nec mora. Currit illico ad repertorem. Iste, quamuis promptus reddere; cautus tamen; ne fortè alienum alter; aut sanè, ne aliud quaerere;

rere;

eretur; indicia postulavit, signa exegit. Nam & qualis esset sacculus, interrogavit; & quantus numerus solidorum? Vbi ex responsis intellexit, alterum fide bona agere, & omnia recte convenire, sine mora, sine passionibus, sine rugis & contractione vultus, totum illico reddidit, quod repererat. Ea vero fuit hilaritas reddentis, ut videretur ipse thesaurum invenisse, dum invenit sacculi Dominum.

Quæ inusitata, apud mortales, latitæ causa, ac restituendi promptitudo, alterum iam alioqui, ob receptos solidos, gaudio incredibili repletum, & insuper etiam modestia nihil præmij loco petentis, ita perculit, movitque, ut præter in adolem cupidorum, omnino censeret vicem rependendam: fidelitatemque tantam fideliter remunerandam. Igitur quasi cum Phariseo diceret, *decimas de omnibus, quæ recipio, ita de ducentis solidis, illi viginti remuneravit, obtulitque, à quo omnes intactos accepit, satis utique gratus, qui decimas persolvit repertori. At quid ille? manus repudiavit. Cur ita? an quia nimis parum dari videbatur? nequaquam. Censuit enim nimis multum dari. Noluit ergo accipere. Et tamen indigebat. Sed noluit indigentia suæ, cum alterius læsione succurri. Immo existimabat propriam conscientiam lædi, etiamsi alter sponte sua obtulisset. Arbitratur siquidem, ad Christianum hominem pertinere, ut qui sibi ab alijs inuenta, sine mercede restitui cuperet, nec ipse ab alijs caperet mercedem; longeque puchrius esse iudicabat, propria iustitiâ, quàm alterius gratitudine atque liberalitate ditari. Qua causa, cum alter detractis decem solidis, reliquos decem, hoc est, dimidium prioris summæ, illi postea obtulisset; etiam decem non accepit. At iste, cum videret, tam clementer agi secum, turpe sibi fore ac probrosum credidit, si repertorem penitus in donatum abire pateretur. Itaque etiam atque etiam rogavit, ut saltem quinque solidos, muneris loco, acceptaret.*

Nemo hinc disputer, quid alter facere potuerit; illud consideret, quid pulchrum, quid gloriosum fuerit, fecisse Christianum: immò quàm lucrosum fuerit, nihil lucrari voluisse. Nam postquam modestissimus repertor, etiam quinque solidos noluit acceptare, tum demum, exemplo suo, alterum docuit, pecuni-

XI.

Luc. 18. 12

XII.

as contemnere; &, tamquam quisquiliis cancri, abijcere. Quippe post totam illam inter se toties frustra offerentem, & alterum tam constanter reijciatam, quamvis sanctam contentionem (quis hoc de avaro credidisset, aut diuitiarum possessore?) tandem & ipse cum stomacho sacculum proiecit, cum dicto: *Nihil perdidit. Si non vis à me aliquid accipere, nec ego aliquid perdidit.* Didicit nempe à paupere diues, pecunias ad nihil vtiliores honestioresque esse, quam ut abijciantur. *Quale certamen, fratres mei, ait S. Augustinus, quale certamen? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundi, spectator Deus, victus ille, quod offerebatur, accepit.* Sed quid accepto fecit? an cauponas adiit, an se de decepto, & expilato altero iactavit? minimè gentium. Sed continuo totum, ipse pauper, pauperibus erogavit. *Vnum solidum in domum suam non misit.* Considerate, fratres, tam gloriosum exemplum, & tam admirabile factum. Hæc Augustinus, demonstrans non generosum in paupere animum, sed etiam efficax exemplum. Magna enim efficacia opus fuit, quæ in diuite, paulò antè solidos suos deplorante, tam brevi tempore, tantum pareret nummorum pecuniæque contemptum. Sed longè potentior vis exempli demonstrata est in latrone truculento & indomito, quem pij & antiqui Abbatis prudentissima charitas, à sanguinis effusione, ad effusionem lachrymarum, & asperrimæ pœnitentiæ opera pertraxit. Nam Abbas quispiam, de virtute, quàm nomine notior, cum tristi nuntio sæpe audiuisset, in certo loco creberrima homicidia perpetrari, nec quemquam tutò illac transire viatorem: & verò etiam inibi iramanissimum omnium latronum principem ac antesignanum habitare, cui non iam in lucro tantum, verum etiam in gaudio sit, homines iugulare: consilium cepit non minus periculi, quàm vtilitatis plenum. Siquidem vestes induit non quotidianas, sed quæ æstimatione magnâ dignæ viderentur. Ita ornatus equum conscendit bene habitum & præstantem, atque ita ad eum ipsum locum, in quo latrocinia exercebantur, properavit.

XIII. Ibi non diu indagandi fuere à præda prædones. Adsunt illico canes venatici, captumque hospitem ad principem suum adducunt. Cuius in conspectum ubi venit Abbas, interrogavit, quid

In scela cæli
Ioa. Egidius,
aliàs Iunior.
Et refertur in
Magno spec.
Exemp. dist.
9 ex. 46.

quid vellent, cuius rei sibi manus iniectæ essent? Nec moratus respondere latro, dixit, Equum se eius, vestesque velle habere; aut, ni promptus esset in dando, etiam ipsam cum his vitam. Abbas, ut erat ingenio liberali ac faceto: Rem æquam à me petis, inquit, quippe hæc non modò Dei sunt, verùm etiam reipsà communia. Quando igitur multis ego illis usus sum annis, æquissimum mihi videtur, ut iam tu quoque utaris. Sic enim verè fiet communia, per vices usurpata. Ceterùm illud oppidò libenter scirem, quonam pacto vsurus sis veste ista? cum nequaquam conveniat, te in eiusmodi habitu incedere; nimiumque distet sagum à toga, & à cucullo paludamentum. Risit ad hanc quæstionis simplicitatem latro: Et verò, ait, vendi possunt, quæ gestari non possunt. Ita me familiamque meam alo. Hac causa venatum instituo. Sic res paratur.

Ad hæc cum cachinno dicta, ingemuit Abbas, & suspirio altissimè ducto, oculisque fletu plenis ait: Fili, quid agis? cur, obsecro, tanto cum labore, tantoque discrimine aliud nihil, nisi cibum, & potum, & pannos pauculos quæris, quibus vestiaris? Si de victu, & amictu tantum agitur, en inuito, domum meam te ducam, & quidquid ad vitam fuerit necessarium, ipse gratis tibi suppeditabo. Huic tantæ liberalitati, latro dixit, se gratias agere; ceterùm sui neque moris, neque ventris esse, fabas cœnare, flores indormire, aut fontanam bibere. Quid hinc prudentissimus animarum medicus? indulgendum censuit ægro, & ut piscem caperet, hamum escâ optabili vestiuit. Igitur rursus inquit latroni, & ut secum venire velit, rogat, promittitque sanctè, se ei carniū pisciumque electissima fercula appositurum, panem delicatum, & vina generosa ministraturum; denique neque lectum ei mollissimis plumis somnos conciliantem defuturum. Satis nimirum habuit, scelera, in capite suo, tum quidem truncauisse. Quid faceret, diceretue latro, tot vinculis, hinc charitatis, inde liberalitatis, aliunde securitatis captus? Itaque cum iam nullum effugium, neque excusationis titulum posset prætere, manus dedit; quin & pedes, quibus est secutus agnam lupus, & prædo suum prædatorem.

XIV.

Vidisses attonitam, ad hoc spectaculum tam insperatum, reliquam

XV.

reliquam latronum cateruam. Sed longè dignius est admiratione, quod postea euènit. Hic enim mihi nunc etiam atque etiam considerate, quanta sit vis, & quàm incredibilis potestas exemplorum. Homo sanguinarius, immitis, barbarus, rapinis, cædibus, truculentia, assuetus, inexorabilis ad preces, surdus ad disciplinam, adamantinus ad consilia: denique qui ad monasterium venit ad epulatum, non oratum; is exemplo, velut freno, domitus est, in hunc modum. Quàm primùm ingressus fuerat in cœnobium, Abbas ei certum è religiosis suis vnum assignauit, qui vernulam agens more seruili, quàm diligentissimè omnia administraret. Nam & lectum sternebat quàm aptissimè suo tempore, & humum verrebat creberrimè, & statutis horis vinum, cibumque admodum opiparè instructum ferebat. Ceterùm latrone genialiter se faciente, religiosus ille, iussu Abbatis, iuxta in terra assidebat, atque suum & ipse obsonium, in præsentia hospitis cœnabat. Quod totum nihil erat, nisi modicum panis, & siti temperandæ potius, quàm extinguendæ, pauxillum aquæ. Quod tam asperè accumbendi, tamque parcè edendi genus, ubi vidit latro, non abstinuit interrogare, quænam causa esset, ob quam se tantopere affligeret? Et fortè, ait, etiam tu aliquando hominem occidisti? Fortè impuras libidines sectatus, aut adulterijs delectatus alienos toros, coniugiæ contaminasti, vt nunc vili tritico, immo lolio cogaris victitare? Certè non nisi graue flagitium sit necesse est, quod tam aspero vitæ genere est expiandum.

XVI.

Nimirum omnes mortales faciles sunt ad paria suis moribus de alijs suspicanda; vt in quemcunque ferè incidunt, eiusdem secum Musæ æmulum arbitrentur. At nihil est, quod sæpius erret, quàm hominum iudicia, & coniecturæ. Igitur & latronis suspicio fuit temeraria. Quam modestè refellens monachus dixit, Superi prohibeant, vt talium mihi criminum sim conscius. Ab ineunte ætate in hoc monasterio educatus sum: corpus meum, nulla vñquam turpi voluptate inquinavi, sed adhuc Numinis fauore auxilioque, & loci istius, in quo inclusus seruor, beneficio, pudicitiam retineo illibatam: homicidij autem vilius tantum abest, vt habuerim vñquam cogitationem, aut voluntatem,

discipulus

A C O

scientiâ religiosus fuit, eumq; in Ordinem ingressus est antè, quàm mundi malitiam cognosceret; & in eo tot annis se afflixit inedia, siti, flagris, cilicijs, sub assiduo obedientiæ iugo inclusus, humilis, patiens, ab oratione numquam desistens: & cur hæc omnia vel facit, vel sustinet? *Vt Deum in morte propitium habeat.* Ego autem, qui nequitiam cum lacte matris bibi; qui in vanitate ab ipsis cunis sum educatus; cuius cor dolis, verba mendacijs, negotia fraudibus plena sunt; ego, inquam, Veneris pullus, libidinum, meditator, impuritatis sentina; ego conuiciorum inuentor, infamationum scaturigo, blasphemiarum caminus; ego ieiuniorum, eleemosynarum, orationum neglector, templorum profanator, ebrietatum & intemperantiæ cloaca, quid hucusque feci, *ut Deum in morte propitium habeam?* Heu nihil feci! & quod peius est, nec Faciebam! Restat ergo, vt faciam. Ita profanæ animæ occurrentes Religiosos, immò & ipsi Religiosi sese inuicem deberent intueri; quàm multas inutiles, immò & noxias cogitationes vitarent, easque in lucrum spirituale conuerterent? Nam & inter ipsos quoque Religiosos illi ipsi plerumque minùs pœnitentiæ operibus sunt dediti, qui magis illis indigerent; & quò quisque innocentior, eò etiam in se ipsum est seuerior, *ut Deum in morte propitium habeat.* A viridi igitur ligno aridæ arbores succum trahunt, discuntque fructus dignos pœnitentiæ facere, si non piget fructus alienos, cum sua ariditate sterilitateque comparare.

CAPVT XI.

Exemplis Martyrum fieri etiam Martyres.

I. Vid quòd vsque ad Martyria, & vitam ipsam cum sanguine profundendam inuitant, alliciunt, trahunt, & quodammodo cogunt exempla? *Lignum habet spem:* ait Iob, *si precisum fuerit, rursus virefcit, & rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aqua germinabit, & faciet comam, quasi cum primum plantatum est. Homo verò cum mortuus fuerit, & nudatus, atq; consumptus, vbi quæso est? In terra nimirum, & in puluere, vnde ad nouissimum vsque diem, ad nullius aquæ odorem germinabit corpus eius; germinabit tamen virtus eius.* De hac si sit sermo, ex mente